

SIMONOVITS ANDRÁS

Nyugdíjstratégiai alternatívák, 2023–2029

Ebben a cikkben a magyar nyugdíjrendszer középtávú stratégiai alternatíváit modellezzük. Abból indulunk ki, hogy a jelenlegi rendszert többféle feszültség jellemzi, például az évjáratokon belüli és évjáratok közötti egyenlőtlenségek, a merev és a laza korhatár együttlélése. A számos felvetődő és számszerűsítendő alternatíva közül a következőket emeljük ki: hogyan csökkentené az évjáratokon belüli egyenlőtlenségeket, ha a nyugdíjjal arányos 13. havi járadék helyett minden nyugdíjas azonos összeget kapna? Hogyan emelkedne az átlagnyugdíj reálértéke, ha az évi árszintemelkedést arányosan pótló nyugdíjemeléseken túl a reálemelés százaléka a nyugdíjjal arányosan csökkenne? Hogyan módosítja a helyzetet, ha a korrekciónál figyelembe vesszük a nyugdíjazás évét? Hogyan lehetne fokozatosan bevezetni a rugalmas korhatárt és megszigorítani a Nők40-et?*

Journal of Economic Literature (JEL) kód: H55.

Bevezetés

Az elmúlt 12 évben, különösen a 2016 előtt megállapított nyugdíjak egyre inkább elmaradtak az újabban megállapítottaktól, valamint az azokat meghatározó átlagbérektől, különösen a statisztikában szereplő, öt főnél nagyobb vállalatokban és teljes munkaidőben foglalkoztatottakétól. (Külön elemzést érdemelne a bérek mellett megjelenő egyéb munkajövedelmek szerepe, lásd *Dedák* [2022] és *Kónya és szerzőtársai* [2021].) Ezt az elmaradást mutatja, hogy 2015 és 2021 között az átlagnyugdíjnak az átlagos nettó keresetekhez viszonyított értéke 67-ről 50 százalékra süllyedt (*F3. táblázat*). A nyugdíjasok helyzete azonban nagyon heterogén: a nagy életpálya-keresettel közelmúltban nyugdíjba vonulóké kedvezővé, a kis életpálya-keresettel 2016 előtt

* Az itt elmondottak kidolgozásában nagyon sok szakember segítségére támaszkodtam, külön kiemelem *Barát Gábor*, *Herczog László*, *Horváth Diana*, *Katona Tamás*, *Kovács Erzsébet*, *Langer Tamás*, *Surányi György*, *Tóth G. Csaba* és a névtelen lektor segítségét. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a nevezettek a tanulmány minden állításával egyetértenek.

visszavonulóké kedvezőtlené vált. A legalább 40 éves jogviszonnyal nyugdíjba vonuló nők többsége elégedett (még ha a kihagyott évek reálbér-növekedése miatt többségük rosszul is járt), de a férfiakat és a legfeljebb 39 éves jogviszonyt elérő nőket a merev nyugdíjkorhatár megakadályozza abban, hogy a 65 éves korhatár elérése előtt – akár csökkentett nyugdíjjal – visszavonuljanak.

A 2020 elején kirobbant koronavírus-világjárvány különösen sújtotta az idősebb korosztályokat: a Magyarországon 2022 februárjáig elhunyt, több mint 40 ezer állampolgár zöme idős volt (*Simonovits–Reiff* [2022], *Tóth* [2022]). A magányos és beteg nyugdíjasok különösen magukra maradtak. A kormány a 2020 áprilisában meghirdetett 13. havi nyugdíj első negyedének folyósítását 2021 februárjára ütemezte. 2021 novemberében következett a 2009-ben éppen a 13. havi nyugdíj pótlására kitalált *nyugdíjprémium*, a válság utáni visszapattanás miatt az eredeti szabályozástól felfelé eltérve, mindenki számára maximális értékben (minden nyugdíjasnak 80 ezer forint). A korábbi tervekkel ellentétben 2022 februárjában a kormány a kétheti helyett a teljes 13. havi nyugdíjat kifizette. Ezek a többletjuttatások valamelyest javítottak a nyugdíjasok helyzetén, de nem csökkentik a rendszer belső feszültségeit (*Simonovits* [2020], [2021c]).

Az utóbbi években sajátos módon a hazai nyilvános tudományos nyugdíjviták a gyermekszámfüggő nyugdíjak kérdésére korlátozódtak. Szinte a médiára maradt az alternatív nyugdíjjavaslatok megfogalmazása: például a 13. havi nyugdíj mindenki számára azonos összegűvé tétele, az árindex mellett a bérindex figyelembevétele és a rugalmas korhatár bevezetése – alaposabb közgazdasági elemzés nélkül. Úgy vélem, hogy a politikától függetlenül érdemes alternatív nyugdíjstratégiákat modellezni. A költségvetés jövőbeli nehéz helyzetére tekintettel minden esetben igyekeztem az olcsóbb és gyakran méltányosabb megoldást megtalálni.

Ebben a cikkben stilizált számításokkal alátámasztott nyugdíjstratégiai alternatívákat fogalmazok meg. Mindenekelőtt a nyugdíjpolitika néhány alapelvét kell tisztáznunk. Minden országnak minden időszakban változhat és változik a nyugdíjrendszere. Nincs egységes optimum (*Barr–Diamond* [2008]), de a jelenlegi magyar rendszer a hatékonyság és a méltányosság keretében nyilvánvalóan javítható és javítandó. Néhány címszó: *a)* Az egypilléres kötelező magyar nyugdíjrendszer fő célja az időskori jövedelempótlás. *b)* Célszerű a nyugdíjrendszeren belül kezelni az évjáratokon belüli és közötti egyenlőtlenségeket, enyhíteni az időskori szegénységet. Konkrétan: el kell kerülni, hogy 1. az azonos helyzetű dolgozók nyugdíja nagymértékben eltérjen egymástól azért, mert az illetők más évben (netán december helyett a következő januárban) mentek nyugdíjba; 2. az utóbbi években meredeken csökkenő járulékkulcs esetében a keresetarányosság nevében eleve bírálható, hogy a várhatóan rövid életű, ténylegesen kis keresetű dolgozóknak rosszabb legyen a járadék/járulék arányuk, mint a várhatóan hosszú életű, nagy keresetű dolgozóké.¹

Mivel a 2022. januári adatok még nem állnak rendelkezésre, 2021. évekkel vagy régebbiekkal számoltam. Ismét eltekintettem a rokkantsági nyugdíjak kérdéseitől, az egészségügy nyomasztó helyzetétől, a katasok, valamint a férfi–női különbségek

¹ Emellett, ha valaki a szochokulcs radikális csökkenése miatt 20–30 százalékkal kevesebbet fizet be az eszmei számára, mint elődei, akkor a járadékának is arányosan csökkennie kellene.

problémáitól. Mindvégig feltételezem, hogy a GDP és az átlagos reálbér 2023-tól kezdve évi 3 százalékkal növekszik.

Mielőtt kifejténém a javasolt nyugdíjlépéseket, időrendben utalok a korábbi hazai szakirodalomra. *Toldi* [2000], *Antalné és szerzőtársai* [2000] már kritikusan vizsgálták az azóta is alig javított indulónyugdíj-formulát. *Augusztinovics és szerzőtársai* [2002] az addig felhalmozódott problémákat tekintette át. *Augusztinovics–Köllő* [2007] a töredezett munkapiaci pályák nyugdíjhatását tanulmányozta. A *Holtzer* (szerk.) [2010] kötet példaértékűen gyűjtötte egybe a 2008-ra kialakult, egymással versengő nyugdíjelképzeléseket. *Rézmovits* [2015] visszatért a nyugdíjszámítási kérdésekre. *Borlói* [2016] átfogó ismertetést adott a magyar nyugdíjrendszerről. *Bajkó és szerzőtársai* [2015], *Freudenberg és szerzőtársai* [2016], valamint *Reiff* [2016] a teljes nyugdíjrendszert átfogó részletes modellel vizsgálták a magyar rendszer hosszabb távú jövőjét. Jó lenne, ha ezen a modellek vagy változataik segítségével az itteninél megbízhatóbb válaszokat kapnánk a cikkben vizsgált kérdésekre. Kívánatos lenne, hogy újrainduljon az Országos Nyugdíjfolyósítási Igazgatóság évkönyvsorozata (*ONYF* [2016]).

A következőkben összefoglaljuk mondanivalónk lényegét, majd kifejtjük a részleteket, és utalunk az egyes javaslatok kereszt hatásaira. Az első olvasáskor nélkülözhető részleteket *Függelékbe* tettük.

A javasolt nyugdíjlépések és becsült költségeik – összegzés

A következőkben előzetesen összegezzük néhány javasolt nyugdíjlépés becsült költségeit.

a) VARIÁCIÓK A 13. HAVI NYUGDÍJRA (2.a és 2.b táblázat).

Az összehasonlíthatóság kedvéért a 13. havi nyugdíjat 12 egyenlő részre osztjuk, és ezzel növeljük a havi nyugdíjakat. Az arányos növelés mellett modellezzünk alternatívákat: 2023-tól mindenkinek egységes nagyságú, az átlagos 13. havi nyugdíjjal egyező juttatás járna. A nyugdíjasok körülbelül 60 százaléka nyerne, 40 százaléka veszítene a 2022-es indulóállapothoz képest (igaz, az 50. és a 80. percentilis közöttieknél a változtatás minimális). Politikailag kisebb kockázattal jár az arányos rendszer *korlátozása* minimális és maximális korlátokon belül, de minél tágabbak a korlátok, annál kevésbé hatnak. Összehasonlításként bemutatjuk a szlovák változat magyar átszabását, amely nemcsak százalékosan, de abszolút értékben is sokat ad a kisnyugdíjasoknak, és keveset a nagynyugdíjasoknak.

b) MINDEN ÉVJÁRATRA VONATKOZÓ, HÁROMFÉLE DEGRESSZÍV EMELÉS, 2022–2025
 b1. *Lassú* • A 3. táblázatban a legkisebb nyugdíjak tulajdonosai négy éven keresztül évi 3 százalékos reálemelést kapnak, a felsőbb osztályokban a reálemelés százalékos értéke folytonosan csökken, a legnagyobb nyugdíjakat tartalmazó osztályban pedig szinte semmilyen reálemelés nem lenne. Az átlagos reálemelkedés így négy év alatt összesen 7 százalék, és az évjáratokon belüli egyenlőtlenség csökken.

1. táblázat

Javaslatok, eredmények, költségek

Javaslat	Leírás	Eredmény	Költség
Változatok a 13. havi nyugdíjra, minimum- és maximum-korlátokkal	minden nyugdíjas a 13. hóra az átlagos havi nyugdíjat kapja 100 és 200 ezer forint között	az évjáraton belüli egyenlőtlenségek egyszeri csökkentése	állandó 8,3 százalékos többlet
Lassú depresszív reálemelés*	a reálemelés százalékos mértéke csökken a nyugdíj nagyságának függvényében	az évjáraton belüli egyenlőtlenségek fokozatos csökkentése	7 százalékos (2026)
Radikális depresszív reálemelés ^a	a reálemelés csak a kis nyugdíjakra korlátozódik	2026-ra nincs 100 ezer forint alatti nyugdíj (2021-es áron)	9,4 százalékos (2026)
Méltányos depresszív reálemelés ^a	középutas	2026-ra nincs 72 ezer forint alatti nyugdíj (2021-es áron)	6 százalékos (2026-ra)
Egyetemes arányos reálemelés ^b	2023–2028: évi 1,5 százalékos reálemelés	a nyugdíjak általános felzárkóztatása	7,4 százalékos (2028-ra)
Nyugdíjazási évtől függő arányos reálemelés ^b	régebbi évjáratok, korábbi emelés ^c	évjáraton méltányosság	6,4 százalékos (2028-ra)
Min. korhatár csökkentése	2023 és 2028 között évente fél évvel	2028: a 62 évesen nyugdíjas 18 százalékkal kevesebbet kap	2,5 százalékos (2023-ban), majd fokozatosan emelkedik
Járulékalap-plafon	Átlagos bruttó bér háromszorosánál	hosszabb távon	5–10 százalékos
Járulékkulcs-emelés	az összkiadás előre meghatározott része	azonnal	százalékpontonként 7 százalékos csökkenés (100/14) ^d
Depresszív beszámítás erősítése	fokozatosan a nettó átlagbér 1,5–3-szorosa: 80 százalékos 3-szorosa felett: 40 százalékos	a nettó átlagbér 3-szorosánál elvinné a bér $0,5 \times 0,4 = 20$ százalékát	kis megtakarítás, de erős demonstrációs hatás

^{a, b} Az *a*-val, illetve *b*-vel jelzett javaslatok egymás alternatívái: elvileg csak egyikük választható!

^c Minél régebben ment valaki nyugdíjba, annál hamarabb kezdődik a korrekció.

^d Ha kereken 14 százaléknak vesszük a szochót, akkor minden százalékpontos csökkentés körülbelül $100/14 = 7$ százalékkal csökkenti a bevételt.

Megjegyzés: a táblázatokban technikai okokból minden év egy évvel korábbra van dátumozva, tehát a 2022-ben induló reform valójában csak 2023-ban indulna.

b2. Radikális • A 4. táblázatban mutatjuk majd meg, hogy ez a változat csak a legalsó nyugdíjak reálértékét emeli, de azokét radikálisan, rendre évi 30, 20, 11, 6 (és 2) százalékkal. 2025-re a 35 ezer forintos nyugdíjak reálértékben 100 ezer forintra emelkednek, míg a 130 ezer forintos és az a feletti nyugdíjak reálértékben változatlanok maradnak. Ez a megoldás drágább (összesen 9,4 százalék emelkedést jelent) és *méltánytalan*, különösen a 100 ezer forint körüli nyugdíjat kapókkal szemben.

b3. Méltányos • Az 5.a és 5.b táblázat tartalmazza azt a változatot, amely rendre 20, 15, 10 és 4 százalékra szorítja a legkisebb négy nyugdíjosztály éves emeléseit. Így a legalacsonyabb nyugdíjak „csak” 73 ezer forintra növekednek, de kevésbé torlódnak a 100 ezer forint alatti nyugdíjak. A költségnövekedés 6 százalék.

c) ARÁNYOS REÁLNYUGDÍJ-EMELÉS

c1. Minden korosztályra egyformán kiterjed • A 6. táblázat egy nagyon stilizált modellben mutatja be azt, hogy önmagában mennyibe kerülne a visszatérés egy reális reálbér-növekedéssel számoló vegyes indexáláshoz: 2027-ben 7,4 százalékkal emelné a nyugdíjrendszer kiadásait, de csak minimálisan csökkentené a régi és az új nyugdíjak különbségeit.

c2. Nyugdíjazási évtől függő reálemelés • A kialakult méltánytalanságok tompítása érdekében különbséget teszünk a 2016 előtt, a 2016 és 2021 között, valamint a 2021 után visszavonuló évjáratok között (2016 vízválasztó szerepéről lásd a reálbér-növekedési statisztikákat), ezért a 7. táblázatban körvonalazott, fokozatosan bevezetett és nyugdíjazási évtől függő reálemelés méltányosabb, és 1 százalékkal csökkentené a kiadásokat a c1. változathoz képest.

d) ELŐREHOZOTT ÉS CSÖKKENTETT NYUGDÍJ FOKOZATOS BEVEZETÉSE

Az előrehozott csökkentett nyugdíjak bevezetése nagyban növelné a választás szabadságát, és része lenne a nyugdíjrendszer modernizálásának (9. táblázat). Ennek előfeltétele a cikcakkos szolgálati idő-skála régóta halogatott kiegyenesítése (mennyit ér egy szolgálati év?) és a nyugdíj mellett végzett munka nemrég bevezetett járulékmertességének visszavonása.

e) DEGRESSZIÓ FOKOZÁSA, JÁRULÉKALAP-PLAFON VISSZAVEZETÉSE, JÁRULÉK-KULCS-EMELÉS

e1. Hosszabb távon enyhíti a terheket, ha az új nyugdíjak (alapjának) degresszióját fokozzuk, például az átlagos nettó kereset másfélszerese felett csak 80, háromszorosa felett csak 40 százalékos beszámítás érvényesülne – mai értéken körülbelül 400, illetve 800 ezer forint felett (12. táblázat).

e2. A degresszió szigorításánál lassabban csökkenti a kiadásokat, de elkerülhetetlen és népszerű a járuléklafon újbóli bevezetése (11. táblázat).

e3. A szociális hozzájárulási adó (szochó) kulcsának az emelése. Nagyon népszerű volt a 2016-ban induló szochokulcs-csökkentés (10. táblázat): segítette a foglalkoztatást, gyorsította a nettóreálbér-emelkedést, és némileg emelte a megnövelt bruttó béren keresztül a járulékbételeket is. De már régóta túlfutott az általam észszerűnek tartott határon, és csak az adózási rendszer további torzítása árán lehet fenntartani. Meg vagyok győződve arról, hogy a szochokulcsot jelentősen emelni kell.

Az 1. táblázat összegzi a javaslatokat. Az áttekinthetőség kedvéért 2021-es árakon, mindent 12 hónapra (13. havi nélkül) számolunk. A költségek számításánál célszerűtlen lenne a folyó áras adatokra támaszkodni. A költségnövekedésben döntő szerepet játszó állománycserét (kikerülnek a kisnyugdíjasok, bekerülnek a nagynyugdíjasok) kényszerűségből gyakran el kell hanyagolnunk. Néha a kezdő, máskor a végső időszaki költségeket adjuk meg. A 13. havi nyugdíj nivellálásától eltekintve mindegyik javaslat eléggé költséges, és általában nem magától értetődő, hogyan célszerű kombinálni őket. A 13. havi nyugdíj nivellálása azonban kivétel: úgy csökkent a degresszió kívánatos mértékét, hogy érintetlenül hagyja a járulékfizetési ösztönzőket. Csak egy jellemzően kedvezőtlen, de általam elhanyagolt kereszthatást említek: minél gyorsabban emelik a megállapított nyugdíjak reálértékét, annál kevésbé érdemes halasztani a nyugdíjba vonulást.

A következőkben rátérünk a részletek kifejtésére.

Az évjáratokon belüli feszültségek csökkentése

Korábban a magyar nyugdíjak eloszlása sokkal kevésbé szóródott, mint a kereseteké (Martos [1994], Major–Martos [1998], Kézdi–Köllő [2000]). Ma már egyre kisebb az eltérés, sőt a társadalom jelentős része jogosan véli úgy, hogy ma már túlzottak a nyugdíjas évjáratokon belüli egyenlőtlenségek. Különösen látványosak a járulékalap plafonjának 2013-as megszüntetése miatt megjelenő milliós nyugdíjak, de a bruttó és a nettó keresetek megváltozott aránya is erősítette az egyéni járulékok és járadékok közti eltérést (vö. Cseres–Gergely–Simonovits [2011] és Simonovits [2017], [2018c]).

A következőkben az évjáratokon belül kialakult feszültségeket vizsgáljuk. Két módszert mutatunk be a nevezett egyenlőtlenségek csökkentésére: 1. a 2022-ben már teljessé vált 13. havi nyugdíj arányossága helyett a mindenki számára átlagossá tett érték vagy legalább korlátok közötti emelt összeg folyósítása; 2. a korábban nyugdíjazottak alább – Az évjáratok közti feszültségek csökkentése című fejezetben – vázolandó egységes kárpótlása helyett a nyugdíj nagyságával csökkenő mértékű kárpótlás (ez utóbbit három változatban).

Variációk a 13. havi nyugdíjra

A 2.a táblázat a 2021. januári nyugdíjeloszlási adatokra épül (a táblázat a saját jogú nyugdíjak mellett a nyugdíjszerű ellátásokat is tartalmazza). Az 1. oszlop mutatja a 20 ezer forintos sáv szélességű nyugdíjosztályok relatív súlyát, a 2. oszlop a 15 eloszlási sáv középpontját (például a 2. sorban a 40–60 ezer forint közepét, 50 ezer forintot), a 3. oszlop a 13. havi nyugdíj 12 hónapra elosztott, azaz havi 8,33 százalékos emelésének hatását. A 4. oszlop mutatja az egységes összegű pótlását, az 5. oszlop a minimalizált (legalább 5,8 ezer forint) és maximalizált (legfeljebb 25 ezer forint) emelést, végül az utolsó oszlop a magasról induló és egyre csökkenő nagyságú emelés

hatását. Látható, hogy a négy változat mennyire eltér a legkisebb és a legnagyobb nyugdíjak tekintetében. (A 6. oszlop a szlovák változat magyar átszabását mutatja, amely nemcsak százalékosan, de abszolút értékben is sokat ad a kisnyugdíjasoknak és keveset a nagynyugdíjasoknak).

2.a táblázat

A 13. havi nyugdíj négyféle elosztása (ezer forint/hó)

A havi nyugdíj összege	A nyugdíjban részesülőkön belüli részarány (százalék)	Arányos	Egyenlő	Arányos, korlátokkal	Szlovák módszer
35,0	3,0	37,9	46,2	40,8	52,7
50,0	4,9	54,2	61,2	55,8	66,7
70,0	8,4	75,8	81,2	75,8	85,3
90,0	14,9	97,5	101,2	97,5	104,0
110,0	17,1	119,2	121,2	119,2	122,7
130,0	13,8	140,8	141,2	140,8	141,3
150,0	10,5	162,5	161,2	162,5	160,0
170,0	7,6	184,2	181,2	184,2	178,7
190,0	5,7	205,8	201,2	205,8	197,3
210,0	4,2	227,5	221,2	227,5	216,0
230,0	2,9	249,2	241,2	249,2	234,7
250,0	2,0	270,8	261,2	270,8	253,3
270,0	1,4	292,5	281,2	292,5	272,5
290,0	1,0	314,2	301,2	314,2	292,5
350,0	2,5	379,2	361,2	375,0	352,5

Forrás: 1–2. oszlop KSH, a többi saját szerkesztés.

A 2.b táblázat a fenti négy változat makromutatóit közli. A max/min hányados a legmagasabb osztály átlagos nyugdíját viszonyítja a legalacsonyabb osztályéhoz (természetesen így elhanyagoljuk az osztályokon belüli egyenlőtlenségeket). Az eredeti 10-es hányadost az egyenlő és a szlovák változat jelentősen csökkenti, míg a korlátos változat alig. Az egyenlőtlenséget átfogóan tükröző relatív szórás is hasonló hatás mutat.

2.b táblázat

A 13. havi nyugdíj négyféle változatának makromutatói

Mutató	Arányos	Egyenlő	Arányos, korlátokkal	Szlovák
Max/min hányados	10,0	7,8	9,2	6,7
Relatív szórás	47,7	44,0	47,3	41,5

Minden évjáratra vonatkozó, háromféle degresszív emelés, 2022–2025

A degresszív emelést három változatban, a 13. havi nyugdíjtól függetlenül mutatjuk be. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy egyelőre nem tudunk számolni az állománycserével (lásd később a 7. táblázatot).

A *lassú (b1.)* változatban a reálemelést – már csak adathiány miatt is – minden évjáratra kiterjedően valósítjuk meg, de a legkisebb osztálynál 3, a legnagyobbban 0,2 százalékos értékben. A 3.a táblázat ugyanarra a 15 nyugdíjosztályra bontja a bemutatást, mint a 2.a táblázat. A jobb érthetőség kedvéért néhány számot értelmezünk. A legkisebb osztály nyugdíjátalaga reálértékben négy év alatt 35-ről 39,4 ezer forintra emelkedik, míg a legnagyobbba 350-ről 352,8 ezer forintra.

3.a táblázat

Gyengén degresszív százalékos reálemelés, 2021–2025 (2021. évi árakon)

Emelt nyugdíjak					Éves reálemelés (százalék)
2021	2022	2023	2024	2025	
35,0	36,0	37,1	38,2	39,4	103,0
50,0	51,4	52,8	54,3	55,8	102,8
70,0	71,8	73,7	75,6	77,6	102,6
90,0	92,2	94,4	96,6	99,0	102,4
110,0	112,4	114,9	117,4	120,0	102,2
130,0	132,6	135,3	138,0	140,7	102,0
150,0	152,7	155,4	158,2	161,1	101,8
170,0	172,7	175,5	178,3	181,1	101,6
190,0	192,7	195,4	198,1	200,9	101,4
210,0	212,5	215,1	217,7	220,3	101,2
230,0	232,3	234,6	237,0	239,3	101,0
250,0	252,0	254,0	256,0	258,1	100,8
270,0	271,6	273,2	274,9	276,5	100,6
290,0	291,2	292,3	293,5	294,7	100,4
350,0	350,7	351,4	352,1	352,8	100,2

Forrás: 1. oszlop KSH, a többi saját szerkesztés.

Az aggregált mutatókat a 3.b táblázat mutatja. Kiemeljük, hogy négy év alatt az átlagnyugdíjak reálértékben 135-ről 144 ezer forintra emelkednek, míg a maximális és a minimális nyugdíj hányadosa 10-ről 9-re csökken.

A *radikális (b2.)* változat: egyes elképzelések radikálisan emelnék az alacsony nyugdíjakat, például négy év alatt 100 ezer forintra. A 4.a táblázatban (állandó árakon) bemutatjuk, hogy ehhez a legalacsonyabb nyugdíjakat reálértéken évi 30 százalékkal kell emelni, a következő négy sávban 20, 11, 6 és 2 százalékkal – vigyázva, hogy az átmenet folyamán a kisebb nyugdíjak ne előzzék le a nagyobbakat.

3.b táblázat

A gyengén degresszív reálemelés makromutatói

Év	Átlagnyugdíj (ezer forint/hó)	Max/min nyugdíj
2021	135,0	10,0
2022	137,2	9,7
2023	139,5	9,5
2024	141,9	9,2
2025	144,2	9,0

4.a táblázat

Radikális degresszív reálemelés, 2021–2025 (2021. évi árakon)

2021	2022	2023	2024	2025	Éves reálnövekedés (százalék)
35	45,5	59,1	76,9	100,0	30
50	60,0	72,0	86,4	103,7	20
70	77,7	86,2	95,7	106,3	11
90	95,4	101,1	107,2	113,6	6
110	112,2	114,4	116,7	119,1	2
130	130,0	130,0	130,0	130,0	–

Forrás: 1. oszlop KSH, a többi saját szerkesztés.

A *4.b táblázatból* kiszámítható, hogy egy ilyen szűk körű, de radikális emelés négy év alatt 9,4 százalékkal növeli az átlagnyugdíjakat, és harmadára csökkentené a maximális/minimális nyugdíjat.

4.b táblázat

A radikális degresszív reálemelés makromutatói

Évek	Átlagnyugdíj (ezer forint/hó)	Maximális/ minimális nyugdíj
2021	135,0	10,0
2022	137,6	7,7
2023	140,5	5,9
2024	143,9	4,6
2025	147,7	3,5

A *méltányos (b3.)* változatot – egy méltányosabb és olcsóbb lépéssorozat – az *5.a táblázatban* mutatunk be, ahol a *4.a táblázathoz* képest kevésbé emeljük a kisebb

nyugdíjakat. Mivel a 110 ezer forint feletti nyugdíjak időben állandók (vö. 4.a táblázat), közülük itt csak a 110 ezer forintos nyugdíjak alakulását mutatjuk. A legkisebb négy nyugdíjsávban lévők nyugdíját négy éven keresztül „csak” 20, 15, 10 és 4 százalékkal emeljük, így 2025-re megduplázzuk a legkisebb nyugdíjak reálértékét.

5.a táblázat

A kisebb nyugdíjak jelentős reálemelése, 2021–2025 (2021. évi árakon)

2021	2022	2023	2024	2025	Éves reálnövekedés (százalék)
35,0	42,0	50,4	60,5	72,6	20
50,0	57,5	66,1	76,0	87,5	15
70,0	77,0	84,7	93,2	102,5	10
90,0	93,6	97,3	101,2	105,3	4
110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	–

Forrás: 1. oszlop KSH, a többi saját szerkesztés.

Az 5.b táblázat szerint a kisebb nyugdíjak jelentős reálemelésének ez a változata némileg olcsóbb: 5,6 százalékos költségnövekedéssel jár, de az egyenlőtlenséget kevésbé csökkenti, mint a radikális változat.

5.b táblázat

A kisebb nyugdíjak jelentős reálemelésének makromutatói

Év	Átlagnyugdíj (ezer forint)	Maximális/ minimális nyugdíj
2021	135,0	10,0
2022	136,7	8,3
2023	138,5	6,9
2024	140,6	5,8
2025	142,9	4,8

Az évjáratok közti feszültségek csökkentése

Az évjáraton belüli egyenlőtlenségeket a járulékalap-plafon visszavezetésével és a degresszió kiterjesztésével lehet korlátozni. Ezen túlmenően az évjáratok közti feszültségeket a következőképpen lehetne tompítani.

Köztudott, hogy 2015 óta nagyon kiszélesedett az egymás utáni években nyugdíjba vonulók átlagos nyugdíja közötti olló. Most itt csak az évjáratok egyenlőtlenségei két-féle mérséklését modellezzük, de tudatában vagyunk más egyenlőtlenségeknek is. Kiemeljük a katasókat, akik az adókönyvités miatt nagyon kis kereset után fizetnek járulékot, viszont nagyon kevés lesz a nyugdíjuk.

Minden évjáratra kiterjedő arányos reálemelés

Először azt a népszerűségnek örvendő tervet vázoljuk, amely minden évjáratra kiterjesztené a már megállapított nyugdíjak reálemelését. Feltesszük, hogy a továbbiakban az induló nyugdíjak számításában figyelembe vett átlagos reálbérek a GDP-vel azonos ütemben emelkednek, ezért az induló nyugdíjak száguldása megáll. Kiinduló egyszerűsítésként feltesszük, hogy a nyugdíjasok átlagosan 20 évet töltenek nyugdíjban, és az egyes évjáratok létszáma azonos (ezt az utóbbi feltevést az *F6–F9. táblázatban* feloldjuk). Ezért az egyes évjáratok súlya a teljes nyugdíjasállományban 5 százalék, és minden évben az új nyugdíjasok lépnek a legidősebb nyugdíjasok helyére. A *6. táblázatban* a már megállapított nyugdíjak kétféle emelését modellezzük: 1. a jelenlegit, amely a reálértéket megtartja, 2. a kiterjesztett emelést, amely a reálértéket a GDP növekedési ütemének felével emeli: $3 \text{ százalék} / 2 = 1,5 \text{ százalék}$. Az induló nyugdíjak évente 3 százalékkal emelkednek, az árindexált nyugdíjak a cserehatás miatt (kisnyugdíjasok meghalnak, nagynyugdíjasok belépnek) lassabban, a vegyes indexálásúak gyorsabban növekednek. 2028-ban (2021-es árakon számolva) a GDP-növekedés ütemes valorizálásával megszelídített induló nyugdíj már 227 ezer forint lenne, míg az átlagos nyugdíj csak 166 ezer forint. A reform ez utóbbi értéket 179 ezer forintra emelné. A teljes kiadáshoz viszonyított költség halmozódik, 2023-ban csak 1,4 százalék, 2028-ban már 7,4 százalék.

6. táblázat

Induló és a már megállapított nyugdíjak időszora ár-, illetve vegyes indexálással

Év	Induló nyugdíjak (ezer forint)	Már megállapított nyugdíj (ezer forint)		Relatív többletköltség (százalék)
		árindexált	vegyes indexált	
2022	190,0	150,0	150,0	0,0
2023	195,7	152,3	154,4	1,4
2024	201,6	154,7	159,0	2,7
2025	207,6	157,4	163,7	4,0
2026	213,8	160,2	168,5	5,2
2027	220,3	163,2	173,5	6,3
2028	226,9	166,4	178,6	7,4

Forrás: saját szerkesztés.

Nyugdíjazási évtől függő reálemelés

Az imént körvonalazott módszert pazarlónak tartjuk, hiszen azoknak az évjáratoknak is ugyanolyan arányú reálemelést ad, amelynek tagjait a – túlbecsült reálbér-emelkedésen alapuló – valorizálás korábban a többiekénél jóval bőségesebben jutalmazta. A *7. táblázat* 1. sorában szereplő 2015 és 2021 közötti induló átlagos nyugdíjakat úgy becsültük, mintha csak a valorizálás miatt különböznenek egymástól – 2021-es

árszinten. (Az *F1. táblázatban* a korábbi időszakra valódi, bár statisztikailag bizonytalan idősort adunk.) A *6. táblázatban* szereplő, minden évjáratra kiterjedő emelés helyett most évről évre újabb évjáratok nyugdíját emeljük reálértékben. Például a 2024. év sora és a 2017. év oszlopában szereplő, dőlten szedett 155,9 ezer forint az évjárat első reálemelését tükrözi. Az évjárat minden tagjára kiterjedő reálemelés a 2021-es $190,4/141,0=1,30$ -os hányadost lecsökkentené $190,4/155,9=1,22$ -ra. Ha nagyobb korrekciót alkalmazunk, akkor még jobban csökkenthető a torzítás.

7. táblázat

A nyugdíjazás évétől függő reálemelés (2021. évi árszint, ezer forint)

Év	Nyugdíjba vonulás éve						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2021	141,0	146,4	153,6	164,6	172,0	179,3	190,4
2022	143,1	146,4	153,6	164,6	172,0	179,3	190,4
2023	145,2	148,6	153,6	164,6	172,0	179,3	190,4
2024	147,4	150,9	155,9	164,6	172,0	179,3	190,4
2025	149,6	153,1	158,2	167,1	172,0	179,3	190,4
2026	151,9	155,4	160,6	169,6	174,6	179,3	190,4
2027	154,1	157,8	163,0	172,2	177,2	182,0	190,4
2028	156,4	160,1	165,5	174,8	179,8	184,7	193,3

Forrás: saját szerkesztés.

A *Függelék F5–F9. táblázataiban* durván megbecsüljük, hogy az érintett korosztályokból évente hányan halnak meg, s ez mennyivel csökkenti a költségvetési kiadásokat. Nem vesszük figyelembe a nyugdíjazás előtt elhunytakat és az özvegyi/árvasági nyugdíjkiadásokat sem.

Az előzőekben bemutattuk, milyen feszültségek alakultak ki a 2015-ig és a 2015 után nyugdíjba vonuló évjáratok átlagos nyugdíja között. Ezeket az egyenlőtlenségeket utólag lehetetlen jóvá tenni, de némileg lehet csökkenteni. Pontosabb számításokkal megbízhatóbb eredményeket kaphatnánk, de a nagyságrendek aligha változnának. További méltánytalanságok enyhíthetők, ha a nyugdíjazási évtől függő reálemelést (*c2.*) a lassú, degresszív reálemeléssel (*b1.*) kombinálnánk, akkor az átlagos 1,5 százalékos reálemelés helyett a kedvezményezett évjáratok a nyugdíjuktól függően gyengén degresszív emelést kapnának. De vigyázni kell, hogy a rendezésnél ne kövessünk el újabb méltánytalanságot, azaz a nyugdíjak reform előtti sorrendjét ne cserélje fel a reform.

Merev korhatár versus rugalmas korhatár

Az elmúlt két és fél évtizedben Magyarországon a 60 éves korban várható élettartam növekedésével párhuzamosan az *általános* (más néven: irányadó) női/férfi nyugdíjkorhatár meredeken emelkedett. 1995-ben még 55/60 év volt, 2022-ben már 65/65 év.

2012-ben megszűnt az *előrehozott* nyugdíj, amely megfelelő büntetés mellett, *rugalmas korhatárral* költségvetési szempontból elviselhetővé tette volna a korhatár alatti nyugdíjba vonulást. A nyugdíjazás halasztásának jutalmazása erős (évi 6 százalék), de ezt több ok miatt is alig veszik igénybe.

2011 óta van egy fontos kivétel: a Nők40, amely 40 éves jogviszony (nagyjából a képzési évek levonása után maradó szolgálati idő) elérése után levonás nélküli nyugdíjat ad a korhatár elérése előtt nyugdíjba vonulóknak. Bár a reálbérrobbanás óta a kedvezményezett nők jelentős része veszített a Nők40-en (Simonovits [2019b]), a Nők40 megszüntetése jelenleg politikailag megvalósíthatatlannak tűnik.

Nem nehéz belátni, hogy általában a 40 évnél rövidebb jogviszonyú nők (és minden férfi) méltánytalanul vesztenek e rendszerben, s számukra indokolt a rugalmas korhatár bevezetése (Czeplédi és szerzőtársai [2016], Simonovits [2018a], [2019a]). Első ránézésre egyszerű a dolog: ha minden előrehozott évért halálukig 6 százalékos büntetés sújtja a korai távozókat, akkor a reform hosszú távon nagyjából semleges. Tegyük fel, hogy a dolgozó 25 éves korától 65 éves koráig 100 egységnyi bruttó kereset után fizet járulékot (járulékkulcs szerint), és 65-től 82 éves koráig, 17 éven keresztül kapja nettó keresete 80 százalékát, a bruttó kereset 53,2 százalékát. Aki rövidebb ideig dolgozik, az évi 6 százalékot veszít; aki tovább dolgozik, az évi 6 százalékot nyer. Feltevéseink mellett az egyensúlyi bruttó járulékkulcs 22,5 százalék. A 8. táblázat mutatja be a rugalmas nyugdíj és az életpálya-járulék bruttó bérhez viszonyított egyenlegének függését a nyugdíjba vonulási kortól. A korán nyugdíjba vonulók veszítenek (a 62 évesek az átlagos életpálya-kereset 18 százalékát), míg a többiek nyernek (például a 65 évesek az életpálya-egyenleg 8 százalékát). Igazi eszmei számla esetén és más bonyodalmaktól (például élettartamréstől) eltekintve a várható egyenleg a nyugdíjba vonulási kortól függetlenül 0 lenne. De a magyar (a német stb.) rendszer lineáris nyugdíj-kor függvénye miatt a 67 évesek kicsit, a 68 évesek viszont nagyot veszítenek.

8. táblázat

Nyugdíj, illetve az életpálya-egyenleg rugalmas korhatár esetében

Nyugdíjba vonulás kora	Nyugdíj a nettó kereset százalékában	Egyenleg a bruttó átlagbér százalékában
62	60,7	18,4
63	66,9	6,2
64	73,3	-4,0
65	80,0	-8,0
66	86,9	-6,4
67	94,1	2,4
68	101,5	18,4

Forrás: saját szerkesztés.

Csak az a baj, hogy a rugalmas korhatár bevezetésekor a járulékbévitel azonnal kiesik, a kiadások azonnal jelentkeznek, a megtakarítások pedig hatalmas késéssel

érkeznek. (A nyugdíjazás előttiük feleslegessé váló álláskeresési járadéka és egyéb segélye nem mérhető nagyságú megtakarítás.) Ha csak 1 évvel a korhatár előtt megy nyugdíjba egy dolgozó, akkor – 460 ezer forintos bruttó, 304 ezer forintos nettó keresettel, 40 éves szolgálati idővel, 31,5 százalékos teljes tb-járadékkalulccsal és 6 százalékos málusszal számolva – a tb-kasszából 2023-ban hiányozni fog $0,315 \times 460 = 145$ ezer forint befizetése, viszont az új nyugdíjasnak jár $0,94 \times 0,8 \times 304 = 229$ ezer forint, a két tétel összesen 374 ezer forint/hó, évente 4488 ezer forint. 10 ezer dolgozónként 45 milliárd forint (vö. *Simonovits [2021a]*), és a Nők40 kedvezményezettjein túl évente több tízezer dolgozó megy nyugdíjba.

Egyébként azért sem lehet azonnal a kívánatos 62 évre csökkenteni a minimális korhatárt, mert akkor az 1957-es korosztálynak, azon belül a december 31-én született dolgozónak még 65 év volt a minimuma, míg az 1958. január 1-jétől születetteknek három évvel korábbi év, 62 év lenne. A részleteket mellőzendő, a 9. táblázatban vázoljuk a minimális korhatár lépcsőzetes csökkentését és a maximális nyugdíjcsökkentés százalékos értékét. Külön gondot okoz a Nők40-nel való ütközés. (Igaz, 43 évre emelés esetén a 62 évesen nyugdíjba vonuló nőnek 19 éves korától kezdve folyamatosan dolgoznia vagy szülnie kell.) Ha majd lesz politikai akarat vagy kényszer, akkor a minimális jogviszony hossza párhuzamosan nőhet.

9. táblázat

A minimális korhatár fokozatos csökkentése, a jogviszony fokozatos emelése

Év	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Minimális korhatár (év)	65,0	64,5	64	63,5	63	62,5	62
Maximális csökkentés (százalék)	0	3	6	9	12	15	18
Minimális jogviszony (év)	40	40,5	41	41,5	42	42,5	43

Forrás: saját szerkesztés.

Egyéb reformlépések

Eddig nem beszéltünk a munkáltató által fizetett szociális hozzájárulási adó (szochó) kulcsának 2016 és 2022 közti látványos csökkentéséről. A néha fél évvel elhúzott csökkentések miatt az adott évre átlagolt értékeket a 10. táblázat első sorában tüntetjük fel. A 2. sorban közölt nyugdíjjáradékkulcs végül az eredeti 2/3-ára zsugorodik, a 3. sorban az egészségügyi járulék kulcsa pedig alig több, mint a bruttó bér 10 százaléka.

Bár ez az intézkedés kétségkívül nagyon népszerű, de zavarja a költségvetési tisztánlátást, különösen egy olyan országban, amelynek kormányai költségvetési alkoholizmusukról hírhedtek. Több reformlépéshez a járulékkulcsot emelni kellene. Ugyancsak népszerű az az új intézkedés, amely a nyugdíjba vonulókat és munkáltatójukat felmenti a járulékfizetés terhe alól. Bár ez kissé csökkenti a későbbi nyugdíjterheket, minden bizonnyal vissza kellene vonni.

10. táblázat

A szociális hozzájárulási adó (szochó) kulcsának csökkentése, 2016–2022

Járulékkulcs	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szociális hozzájárulási adó	27,0	22,0	19,5	18,5	16,5	15,5	13,0
Nyugdíjjárulék	31,8	25,8	25,5	23,0	21,1	20,4	19,3
Egészségügyi szolgáltatási járulék	12,6	11,5	11,0	12,1	11,4	11,7	12,2

Forrás: saját szerkesztés.

Csak röviden említjük, hogy a járulékalap plafonjának visszaállítása jelentős járulékvisszeséggel jár, kivéve, ha a járulékkulcsot megfelelően emelik. Enélkül a plafon visszaállításánál is csak hosszú távon áll helyre az egyensúly. Beillesztjük azonban a 11. táblázatot, amely elméleti megfontolásokra alapozva, Pareto-2 eloszlással számolva – ahol az x (átlaghoz viszonyított) kereset alatt keresők aránya $F(x) = 1 - 1/4x^2$, $x = 0,5$ a minimálbér – mutatja, hogy az átlagbér arányában kifejezett plafon feletti keresetek plafon feletti része hány százalékát jelenti a teljes bértömegnek. Például az átlagbér háromszorosa alatt keres a dolgozók 97 százaléka, de ha a plafon az átlagbér háromszorosa lenne, akkor a járuléktömeg 8 százaléka esne ki a plafon visszavezetésével. Ez az érték felezhető, ha csak a dolgozók által fizetett járulékra vonatkozna a plafon, de akkor a szochónak a nyugdíjrésze rejtett személyi jövedelemadó lenne.

11. táblázat

Keresetek és a kieső béralap elméleti eloszlása (százalék)

Plafon/átlagbér	Plafon alatt keresők	Kieső béralap
1,0	75,0	25,0
1,5	88,9	16,7
2,0	93,8	12,5
2,5	96,0	10,0
3,0	97,2	8,3
3,5	98,0	7,1
4,0	98,4	6,3

Forrás: saját szerkesztés.

Utoljára, de nem utolsósorban körvonalazzuk a *degresszió* óvatos erősítését. 1998-ig erős degresszió jellemezte a nyugdíjbeszámítást (vö. *Simonovits* [2002] 51. o. 4.4. táblázat). Ezt 2013-ig fokozatosan majdnem kiküszöbölték, de egy 80 és egy 90 százalékos beszámítási sáv megmaradt 400 ezer forint körül. *Simonovits* [2017] tanulmányozta az elfelejtett degresszió feltámasztását, itt megelégszünk egy egyszerű táblázattal. A 12. táblázat 2. oszlopában a jelenlegi, alig ismert, némileg egyszerűsített rendszer hatását mutatjuk be a valorizált nettó bér függvényében [a nyugdíjalap (a) 400 ezer forint feletti részének csak 80 százaléka számít be], a 3. oszlopban pedig a javasolt rendszer

hatását [a nyugdíjalap (a) 800 ezer forint feletti részének csak 40 százaléka számít be], amelyet azonban megfelelő ütemezéssel szabad csak bevezetni. Képletben a jelenlegi rendszert egyszerűsítve:

$$b(a) = 0,8a, \text{ ha } a \leq 400,$$

$$b(a) = 0,8[400 + 0,8(a - 400)], \text{ ha } a > 400,$$

majd kiegészítve 800 ezer forint felett:

$$b(a) = 0,8[400 + 0,8 \times 400] + 0,4(a - 800), \text{ ha } a > 800.$$

12. táblázat

A jelenlegi stilizált és a javasolt degressziós képlet (ezer forint)

Valorizált nettó bér	Jelenlegi degresszió (egyszerűsítve)	Javasolt degresszió (2026)
300	240	240
400	320	320
500	384	384
600	448	448
700	512	512
800	576	576
900	640	608
1000	704	640
1100	768	672
1200	832	704

Forrás: saját szerkesztés.

Összegzés

A tanulmány fő részének végén összefoglaljuk az elmondottakat, hangsúlyozva a kereszthatásokat. A járadékokkal arányos 13. havi nyugdíj bevezetése távolról sem optimális. Ha a kormány még nem vezette volna be 2021/2022-ben, akkor a túlzott nyugdíj-egyenlőtlenség miatt csak a mindenki számára azonos összegűvé tétele lenne javasolható. Még ez sem lett volna egyszerű dolog, hiszen egy 300 ezer forintos nyugdíj tulajdonosánál ez havi $150/12 = 12,5$ ezer forintos eszmei veszteséget jelentene. Utólag még nehezebb a nivellálás, lehet, hogy politikai okokból be kellene érünk egy alulról minimalizált és felülről maximalizált arányos változattal.

A felsorolt korrekciók közül a nyugdíjazás évét figyelembe vevő alternatívát látom a legjobbnak (7. táblázat), de ezt is lehet kombinálni a közepesen degresszív indexálás (5a. táblázat) megfelelő kalibrálásával. Az előrehozott és csökkentett nyugdíjat csak fokozatosan szabad bevezetni, és ha nem párosul a Nők40 szigorításával, akkor számottevően fokozhatja a költségvetési hiányt. A járulékplafon újbóli bevezetése népszerű lehet, de itt

is sokkal előbb jelentkezik a bevétel csökkenése, mint a kiadásé. A depresszió erősítése is népszerűnek ígérkezik, de vigyázni kell vele, mert azonnal csökkenti a magasabb nyugdíjak reálértékét, és ez gátolhatja, hogy a dolgozók elhalasszák a nyugdíjazásukat.

Végig hallgattunk arról, hogy a magasabb életpálya-jövedelműek átlagosan tovább élnek: ez az élettartamrész (lásd *F10–F11. táblázat*, részletesen *Molnár–Hollósiné* [2015]). Ennek figyelembevétele csak erősítheti a depresszió és a járulékl plafon bevezetése melletti érveket (*Simonovits* [2018b], [2021b] és *Simonovits–Lackó* [2021]).

Hivatkozások

- ANTAL KÁLMÁNNÉ–BORLÓI RUDOLF–RÉTI JÁNOS [2000]: Hogyan hatna az induló nyugdíjakra egy javított nyugdíjformula? Megjelent: *Augusztinovics* (szerk.) [2000] 155–182. o.
- AUGUSZTINOVICS MÁRIA–KÖLLŐ JÁNOS [2007]: Munkapiaci pálya és nyugdíj: 1970–2020. *Közgazdasági Szemle*, 54. évf. 6. sz. 529–559. o.
- AUGUSZTINOVICS MÁRIA–GÁL RÓBERT IVÁN–MATITS ÁGNES–MÁTÉ LEVENTE–SIMONOVITS ANDRÁS–STAHL JÁNOS [2002]: A magyar nyugdíjrendszer az 1998-as reform előtt és után. *Közgazdasági Szemle*, 49. évf. 6. sz. 473–517. o.
- AUGUSZTINOVICS MÁRIA (szerk.) [2000]: Körkép reform után. Tanulmányok a nyugdíjrendszerről. *Közgazdasági Szemle Alapítvány*, Budapest.
- BAJKÓ ATILÁ–MAKNICS ANITA–TÓTH KRISZTIÁN–VÉKÁS Péter [2015]: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. *Közgazdasági Szemle*, 62. évf. 12. sz. 1229–1257. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2015.12.1229>.
- BARR, N.–DIAMOND, P. [2008]: *Reforming pensions. Principles and policy choices*. Oxford University Press, Oxford, <https://doi.org/10.1017/s0144686x09990730>.
- BORLÓI RUDOLF [2016]: *Gondolatok a magyar nyugdíjrendszerről*. Gondolat, Budapest.
- CZEGLÉDI TIBOR–SIMONOVITS ANDRÁS–SZABÓ ENDRE–TIR MELINDA [2016]: A nyugdíjba vonulási szabályok hatása: nyertesek és vesztesek. *Közgazdasági Szemle*, 63. évf. 12. sz. 1261–1288. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2016.12.1261>.
- CSERES–GERGELY ZSOMBOR–SIMONOVITS ANDRÁS [2011]: A személyi jövedelemadó reformjának hatása a társadalombiztosítási nyugdíjakra. *Közgazdasági Szemle*, 58. évf. 12. sz. 1029–1044. o.
- DEDÁK ISTVÁN [2022]: Bérfelzárkózás Magyarországon – fikció vagy valóság. *Közgazdasági Szemle*, 69. évf. 4. sz. 425–450. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2022.4.425>.
- FAZEKAS KÁROLY–KÓNYA ISTVÁN–KREKÓ JUDIT (szerk.) [2021]: *Munkaerőpiaci tükör, 2020*. *Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, ELKH*, Budapest.
- FREUDENBERG, C.–BERKI TAMÁS–REIFF ÁDÁM [2016]: *A Long-term Evaluation of Recent Hungarian Reforms*. Magyar Nemzeti Bank, Working Papers, No. 2. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-wp-2016-2-final.pdf>.
- GÁL RÓBERT IVÁN–KIRÁLY JÚLIA (szerk.) [2016]: *Simonovits 70*. MTA KTI, Budapest.
- HOLTZER PÉTER (szerk.) [2010]: *Jelentés a Nyugdíj és Időskor Kerekasztal tevékenységéről*. Miniszterelnöki Hivatal, Budapest, <https://mek.oszk.hu/19600/19682/19682.pdf>.
- KÉZDI GÁBOR–KÖLLŐ JÁNOS [2000]: Életkor szerinti kereseti különbségek a rendszerváltás előtt és után. Megjelent: *Király Júlia–Simonovits András–Száz János* (szerk.): *Racionalitás és méltányosság*. Tanulmányok Augusztinovics Máriának. *Közgazdasági Szemle Alapítvány*, Budapest, 27–46. o.

- KÓNYA ISTVÁN–KREKÓ JUDIT–OBLATH GÁBOR [2021]: A bérhányad alakulása Magyarországon és Európában. *Közgazdasági Szemle*, 68. évf. 10. sz. 1021–1054. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2021.10.1021>.
- KSH [2020]: Szociális Statisztikai Évkönyv, 2019. KSH, Budapest.
- MAJOR KLÁRA–MARTOS BÉLA [2000]: Változott a nyugdíjak eloszlása. Megjelent: *Augusztinovics* (szerk.) [2000] 96–115. o.
- MARTOS BÉLA [1994]: A nyugdíjak egyenlőtlensége és dekompozíciója. *Közgazdasági Szemle*, 41. évf. 1. sz. 26–48. o.
- MOLNÁR D. LÁSZLÓ–HOLLÓSNÉ MAROSI JUDIT [2015]: Az öregségi nyugdíjasok halandósága. *Közgazdasági Szemle*, 62. évf. 12. sz. 1258–1290. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2015.12.1258>.
- ONYF [2016]: ONYF Statisztikai Évkönyv, 2015. ONYF, Budapest.
- REIFF ÁDÁM [2016]: A magyar nyugdíjrendszer néhány közelmúltbeli változásának hosszútávú értékelése. Megjelent: *Gál–Király* (szerk.) [2016] 49–69. o.
- RÉZMOVITS ÁDÁM [2015]: Nyugdíjkiszámítási rendszerek összehasonlító vizsgálata. *Közgazdasági Szemle*, 62. évf. 12. sz. 1309–1327. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2015.12.1309>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2002]: Nyugdíjrendszerek: tények és modellek. Typotex, Budapest.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2017]: Az elfelejtett nyugdíjdegresszió. *Közgazdasági Szemle*, 64. évf. 6. sz. 650–660. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2017.6.650>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2018a]: Merevség és rugalmasság a magyar nyugdíjrendszerben. *Sigma*, 49. évf. 1–2. sz. 1–10. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2018b]: Hogyan tervezzük a nyugdíjjaradék-függvényt, ha a halandóság a kereset csökkenő függvénye? *Közgazdasági Szemle*, 65. évf. 7–8. sz. 831–846. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2018.7-8.831>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2018c]: Miért kell a nyugdíj-valorizálást és -indexálást pontrendszerrel felváltani? *Közgazdasági Szemle*, 65. évf. 9. sz. 903–922. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2018.9.903>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2019a]: Merev vagy rugalmas nyugdíjkorlát? Áttekintés. *Közgazdasági Szemle*, 66. évf. 4. sz. 345–375. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2019.4.345>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2019b]: Nők40 és a reálbérrobbanás. *Sigma*, 50. évf. 3. sz. 123–132. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2020]: A magyar nyugdíjrendszer középtávú feszültségei. *Közgazdasági Szemle*, 67. évf. 5. sz. 456–473. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2020.5.456>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2021a]: A rugalmas korlát bevezetésének dinamikus modellje. *Sigma*, 52. évf. 2. sz. 89–103. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2021b]: Életpálya-jövedelemtől függő várható élettartam és a nyugdíjrendszer. *Statisztikai Szemle*, 99. évf. 7. sz. 632–660. o. <https://doi.org/10.20311/stat2021.7.hu0632>.
- SIMONOVITS ANDRÁS: [2021c]: A koronavírus-járvány és a magyar nyugdíjrendszer. Megjelent: *Fazekas és szerkesztőtársai* [2020] 136–141. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS–LACKÓ MÁRIA [2021]: A várható élettartam–jövedelem kapcsolat egyszerű ökonometriai becslése – újraelosztás a nyugdíjrendszerben. *Közgazdasági Szemle*, 68. évf. 11. sz. 1162–1170. o. <https://doi.org/10.18414/ksz.2021.11.1162>.
- SIMONOVITS ANDRÁS–REIFF ÁDÁM [2022]: Aging and Pension Systems. Megjelent: *Mátyás László* (szerk.): *Emerging European Economies (EEE) after the Pandemics*. Springer, Chapter 9. 415–463. o. https://doi.org/10.1007/978-3-030-93963-2_9.
- TOLDI MIKLÓS [2000]: Az 1998-ban megállapított nyugdíjak. Megjelent: *Augusztinovics* (szerk.) [2000] 116–154. o.
- TÓTH G. CSABA [2022]: Másfél év pandémia Magyarországon. Mérséklődő különbségek a regionális és korszpecifikus többlethalandóságban. *ELKH KRTH KTI, Műhelytanulmányok*, 4. sz. <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/CERSIEWP202204.pdf>.

Függelék

A *Függelékben* olyan információkat közlünk, amelyek fontosak, de a tanulmány olvasásához nélkülözhetők.

Induló nyugdíjak, új nyugdíjasok, 2003–2016

Az *F1. táblázatban* az induló nyugdíjak éves átlagát (az összehasonlíthatóság kedvéért 2021. évi áron) és a friss nyugdíjasok éves létszámát mutatjuk be. Az adatok csak előzetesek, ezért megbízhatatlanok, de az egy évvel késleltetett adatok nem tükrözik a bérdinamikát. Látható, hogy más okokból, de már 2004 és 2007 között is elszaladtak az induló nyugdíjak, de azután – a számítási szabály szigorítása miatt – visszaállt a korábbi állapot, egészen 2015-ig, tulajdonképpen elemzésünk kezdő évéig. Az éves nyugdíjba vonulási létszámok meglehetősen cikcakkosak, például 2007-ben az érintettek hevesen reagáltak a 2008. évi indulónyugdíj-csökkentésre és a korhatár alatti nyugdíjszerzés melletti jövedelemszerzés fokozottabb büntetésére, 2011-ben pedig a populista Nők40 bevezetése okozott újabb rohamot.

F1. táblázat

Statistikailag bizonytalan induló nyugdíjak éves átlaga és az új nyugdíjasok száma, 2003–2016

Év	Új nyugdíj (ezer forint, 2021. évi áron)	Új nyugdíjasok száma (ezer fő)
2003	114,4	42,8
2004	130,7	68,8
2005	140,3	81,1
2006	142,9	81,8
2007	146,2	114,4
2008	128,1	68,3
2009	132,3	52,6
2010	130,0	48,9
2011	122,6	126,3
2012	126,0	62,4
2013	117,6	40,0
2014	129,0	42,6
2015	132,1	48,2
2016	137,4	61,5

Forrás: KRTK KTI Adatbank.

Nyugdíjak függése a nyugdíjazás évétől, 1996

Az *F2. táblázatban* bemutatjuk, hogy átlagosan hogyan függött az 1996 novemberében megállapított nyugdíj értéke a nyugdíjba vonulás évétől. Látható, hogy 1996-ban a legmagasabb nyugdíjakat 1990-es nyugdíjba vonulással lehetett elérni (ez az évjárat az 1996. évi állomány 7,9 százaléka), amely halmozott indexálás után 1996-ban a friss átlag 113 százaléka volt, míg a legalacsonyabb 1994-ben volt, a friss átlag 90 százaléka. Az okok ismertetését mellőzzük.

F2. táblázat

Az újonnan megállapított nyugdíj 1996. novemberi értékének függése a nyugdíjba vonulás évétől az átlaghoz képest (százalék)

A nyugdíjazás éve	A létszám megoszlása	Évjáratnyi nyugdíj
–1970	2,2	95,7
1971–1975	4,8	99,6
1976–1980	11,4	98,5
1981–1985	17,7	101,8
1986–1989	18,1	105,8
1990	7,9	113,2
1991	8,3	98,1
1992	6,8	94,0
1993	6,7	93,3
1994	6,2	90,4
1995	6,8	93,9
1996	2,9	97,0

Forrás: Simonovits [2002] 53. o. 4.6. táblázat.

2005 és 2008 között az akkori kormányzat korrekciós programot indított el, amely némileg korrigálta az *F2. táblázatban* látható méltánytalan különbségeket.

A svájci indexálás utólagos kárpótlásáról

Sokakban felmerült, hogy jó lenne kárpótolni a vegyes indexálásból kiesett évekért a nyugdíjasokat, ha nem is visszamenőleg, de legalább utólag elérve a svájci indexálás nyújtotta színvonalat.

A mostani méltánytalan egyenlőtlenség okait érdemes vázolni, de idevágó statisztikai adataim nincsenek. 1. 2016 és 2020 között a mért (valószínűleg jelentősen felülbecsült) nettó átlagbér évente 7–10 százalékkal emelkedett, s a valorizáció hasonló mértékben egyéves késéssel emelte az induló nyugdíjakat, míg a korábban megállapított nyugdíjak reálértéke változatlan maradt. (Valójában 2013 és 2016 között a nyugdíjak túindexálása miatt a 2013 előtti nyugdíjak reálértéke 2016-ra 8 százalékkal

emelkedett, ezzel azonban nem foglalkozunk. *Dedák* [2022] nemzeti számlák alapján azt becsülte, hogy 2010 és 2020 között a reálbér nem 60, hanem 20 százalékkal emelkedett! Lásd a 3. ábráját.) 2. A plafon és a progresszív személyi jövedelemadó 2013. évi eltörlése miatt megbomlott az életpályára vetített járulékok és járadékok viszonya (ezt sincs módunk érdemben vizsgálni).

Az *F3. táblázat* bemutatja a 2010 és 2020 között főszabályként érvényesülő árindexálás hatását. 2010 és 2015 között a reálbérek alig változtak, a helyettesítési arány 0,65 és 0,68 között ingadozott. A reálbérrobbanás miatt a nevezett arány gyorsan zuhant 0,5-ig.

F3. táblázat

Reálkibocsátás, reálbérek, reálnyugdíjak és arányuk, 2010–2020 (előző év = 100)

Év	GDP	Nettó bér	Nyugdíj	Helyettesítési arány
				éves növekedési üteme
2010	0,7	1,8	-0,9	0,651
2011	1,8	2,4	1,2	0,647
2012	-1,7	-3,4	0,1	0,670
2013	1,9	3,1	4,5	0,676
2014	3,7	3,2	3,2	0,676
2015	2,9	4,3	3,5	0,668
2016	2,1	7,4	1,4	0,637
2017	4,1	10,2	3,0	0,583
2018	5,4	8,3	2,0	0,551
2019	4,6	7,7	2,0	0,520
2020	-5,0	6,2	2,0	0,500

Forrás: KSH.

Az egyszerű korrekció költsége

A legegyszerűbb korrekció minden nyugdíjat évente legalább a várható fogyasztói ár növekedésével azonos mértékben emel (értéktartás), és e felett az elmaradt svájci indexálás reálértékével növel. Kiszámításához a nettó bérek *F3. táblázat* 3. oszlopában szereplő 2016 és 2020 közötti növekedési ütemét rendre megfelezzük (ez felel meg a svájci indexálásnak), hozzáadunk 1-et, és összeszorozzuk a kapott indexeket: $1,21 - \text{ez a 2020. évi nyugdíjkorrekciós index 2015-höz képest.}^2$ Ha ezt a szorzót érvényesítenénk, és 2022-ben minden nyugdíjat és nyugdíjszerű ellátmányt 21 százalékkal emelnénk, akkor (2,5 millió fő és 4100 milliárd forint teljes nyugdíjkiadással számolva) $0,21 \times 4100 \text{ milliárd} = 861 \text{ milliárd forint}$ lenne az egyszeri – és nem visz-

² $(1 + 0,037)(1 + 0,051)(1 + 0,041)(1 + 0,038)(1 + 0,031) = 1,21.$

szamenőleges – nyugdíjkorrekció, de ezt évente tovább kellene emelni. Csak a 2022-re előrejelzett, egyébként felülbecsült 8 százalékos reálbér-növekedés fele, 4 százalék beépítése további 164 milliárd forintos többletkiadást jelentene.

Egy realisabb tervben csak a GDP növekedési ütemének meghatározott arányát, például a felét lehetne a nyugdíjak felzárkóztatására fordítani, például az *F4. táblázat* szerint 2022-ben a 4100 milliárd forintot reálértékben 2 százalékkal, azaz 80 milliárd forinttal, felfelé kerekítve 100 milliárd forinttal lehetne korrigálni (2021-ben épp ennyi volt a nyugdíjprémium fele). Az egyszerű korrekcióban nem törődünk az átmeneti (2015 és 2021 között) nyugdíjba vonulók résznyereségével, őket is kártalanítják. Három év alatt a kitűzött 860 milliárd forintos rendezésből csak 300 milliárd forintot adnának vissza.

F4. táblázat

A realisabb nyugdíjkorrekcióval emelt nyugdíjkiadás
(milliárd forint, 2021. évi áron)

Év	Korrigált nyugdíjkiadás
2021	4100
2022	4200
2023	4300
2024	4400

Forrás: saját szerkesztés.

Az eljárás finomítható a szolgálati idő és a nyugdíjba vonulási életkor kombinált figyelembevételével.

Lehet a korrekciónak ugyanolyan alsó és felső forinthatárt szabni, mint a *2.a táblázat* 5. oszlopában: az alsó korlát alatt minimális, a felső korlát felett maximális összegű korrekció jár.

Visszatérve az évjáratok közti feszültségek csökkentési módszereinél leírt arányos reálemelésekhez, nem nehéz belátni, hogy mennyire méltánytalan, hogy a teljesen azonos életpályát befutó egyének nyugdíja ilyen mértékben eltér egymástól csupán azért, mert más-más évben mentek nyugdíjba. Helyette több lépésben egy egyszerű korrekció költségét becsüljük meg, milliárd forintban. A számítási feladatot minimalizálni akarva, csak a korlátozás költségmegtakarítását becsüljük meg. Először az *F5. táblázatban* egy 2010-es uniszex halandósági táblát mutatunk be, 60 éves kortól kezdve. Az eredetileg ötéves szakaszolást lineáris interpolációval terjesztjük ki az egyes évekre.

F5. táblázat

Uniszex halandósági táblázat, 2010 (százalék)

Életkor (év)	Halálozási valószínűség	Túlélési valószínűség
60–64	10,2	100,0
65–69	11,6	89,8
70–74	13,9	78,3
75–79	17,5	64,4
80–84	20,3	46,8
85–	26,9	26,6

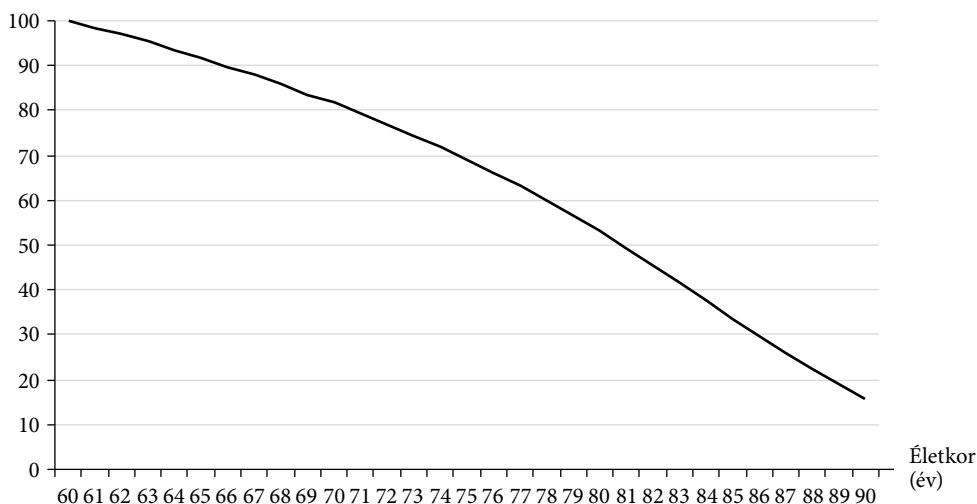
Forrás: KSH.

Kiegészítésül közöljük az 1. ábrát a 2015-ös uniszex túlélési valószínűségi függvényről.

1. ábra

Korfüggő túlélési valószínűségek, 2015

Túlélési valószínűség (százalék)

Rátérve a nyugdíjazás évétől függő korrekció kérdésére, az F6. táblázat idősorából kiderül, hogy becslésünk alapján milyen létszámúak voltak az átmeneti korszakban visszavonuló évjáratok. Az új nyugdíjasok száma kerek nyugdíjkorhatár elérésének éveiben csúcspontot ér el: 63 (2016) és 64 (2019). Az összlétszám kétmillió fő felett ingadozik. Az átlagos nyugdíjak reálértéke lassan emelkedik.

F6. táblázat

Az újonnan nyugdíjba vonulók és az összes saját jogú nyugdíjas száma, valamint az utóbbiak nyugdíja

Év	Új nyugdíjasok száma (ezer fő)	Összes nyugdíjas (ezer fő)	Átlagos nyugdíj (ezer forint, folyó ár)	Halmazott árindex	Átlagos nyugdíj (ezer forint, 2021. évi áron)
2015	64,8				
2016	106,3	2014	121,0	1,000	136,0
2017	79,6	2046	123,8	1,024	135,9
2018	85,7	2027	129,6	1,053	138,3
2019	121,3	2032	134,9	1,088	139,4
2020	72,3	2054	142,1	1,124	142,1

Forrás: Fazekas és szerkesztőtársai [2021] 11.3. táblázat (373. o.), a halmazott árindexhez 1.1. táblázat (305. o.).

Folytatjuk a költségmegtakarítás kiszámítását. Először az átmeneti időszakban nyugdíjba vonuló évjáratokból a túlélők létszámának alakulását mutatjuk 2022 és 2028 között. Az *F5. táblázat* és az *1. ábra* túlélési valószínűségeit alkalmazzuk az *F7. táblázat* újonnan nyugdíjba vonulói létszámára: az *F6. táblázat* szerint például 2016-ban 106,3 ezer fő ment nyugdíjba 62 évesen, és 10 év múlva 78,3 százalékos túlélési valószínűséggel 85,6 ezer fő él még. (Nem tudjuk, hogy mennyit javultak a túlélési esélyek 2010 és 2019 között, és mennyit romlanak majd a koronavírus-járvány hatására 2019-et követően, az összhatás mindössze egy év.)

F7. táblázat

A 2015 és 2020 között nyugdíjba vonulók becsült létszáma a későbbi években (ezer fő)

Év	Nyugdíjazás éve					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2023	55,2	93,0	71,5	78,7	113,9	69,4
2024	53,7	90,6	69,7	77,0	111,4	68,0
2025	52,2	88,1	67,8	75,0	108,9	66,5
2026	50,7	85,6	66,0	73,0	106,1	65,0
2027	48,9	83,2	64,1	71,0	103,3	63,4
2028	47,1	80,2	62,3	69,0	100,5	61,7

Forrás: saját szerkesztés.

Az *F8. táblázat* bemutatja, hogy személyenként és havonta hány ezer forint lenne a korlátozott reálemelés megtakarítása a minden évjáratra kiterjedő reálemeléshez képest. Minél később megy nyugdíjba az évjárat, annál nagyobb a megtakarítás, de még a 2020-as évjáraton is csak 13–14 ezer forint a fejenkénti nyereség havonta.

F8. táblázat

A nyugdíjazás évétől függő reálemelés miatti megtakarítás (fő/hó, ezer forint 2021. évi áron)

Év	Nyugdíjazás éve					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2023	0,0	2,2	4,6	7,3	10,1	13,1
2024	0,0	2,2	4,6	7,4	10,2	13,3
2025	0,0	2,3	4,7	7,5	10,4	13,5
2026	0,0	2,3	4,8	7,6	10,6	13,7
2027	0,0	2,3	4,9	7,7	10,7	13,9
2028	0,0	2,4	4,9	7,9	10,9	14,1

Forrás: saját szerkesztés.

Az *F7. táblázat* megfelelő létszámadatait összeszorozva az *F8. táblázat* egyéni havi megtakarításaival, majd beszorozva 12-vel, az *F9. táblázatban* adódik a naptári évek és évjáratok szerinti megtakarítás milliárd forintban. Az utolsó oszlopban szerepel az éves megtakarítás, 36 milliárd forint – a teljes éves nyugdíjkiadás kevesebb mint 1 százaléka.

F9. táblázat

A nyugdíjazás évétől függő reálemelés miatti teljes megtakarítás (milliárd forint, 2021. évi áron)

Év	A nyugdíjazás éve						Összesen
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
2023	0,0	2,5	3,9	6,9	13,8	10,9	37,9
2024	0,0	2,4	3,9	6,8	13,7	10,8	37,7
2025	0,0	2,4	3,8	6,8	13,6	10,7	37,3
2026	0,0	2,4	3,8	6,7	13,4	10,7	36,9
2027	0,0	2,3	3,7	6,6	13,3	10,5	36,5
2028	0,0	2,3	3,7	6,5	13,1	10,4	36,0

Forrás: saját szerkesztés.

Az életkor és a nyugdíj együttes eloszlása

Vannak adataink az életkor és a nyugdíj együttes eloszlására (férfiakra és nőkre), de csak 2019-re. Az *F10. táblázatban* a 130 ezer ± 10 ezer forintos sávban a 75–79 éves férfikorosztály tagjai a teljes jövedelemosztály 13,5 százalékát teszik ki. Az egyes osztályok átlagos életkora (utolsó előtti oszlop) egy ideig növekszik, 110 és 230 ezer forintos sávban 73 év körül szóródik, aztán – talán a nyugdíjak elértéktelenedése miatt – csökken. Az utolsó oszlop viszont az egyes nyugdíjosztályok relatív gyakoriságát mutatja, például a 130 ezer forint körüli átlagnál 11,1 százalék. Hasonlóan, az utolsó sor adatai mutatják, hogyan változik az évjáratonkénti átlagnyugdíj: középen 140

és 150 ezer forint körül ingadozik, de a magasabb évjáratánál már érvényesül, hogy minél nagyobb az egy évre jutó életpálya-jövedelem, annál nagyobb az átlagnyugdíj: 95 év felett már 158 ezer forint.

F10. táblázat

Életkor és nyugdíj együttes eloszlása, férfiak, 2019. január

A nyugdíjsáv közepe (ezer forint)	Korosztályokon belüli súlya (százalék)								Életkor (év)	Súly (százalék)
	-64	65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90–94	95+		
10	4,0	0,9	1,0	1,2	1,4	1,2	0,9	0,9	68,0	1,7
30	25,6	1,8	1,2	0,9	0,6	0,5	0,3	0,1	63,3	6,6
50	17,0	3,7	2,5	1,8	0,9	0,2	0,4	0,4	64,9	5,7
70	14,1	9,9	7,7	6,1	3,8	2,3	2,9	3,7	68,0	8,9
90	9,6	15,4	15,4	15,8	13,9	11,2	8,8	7,3	71,3	13,8
110	5,7	14,4	14,3	16,4	19,4	18,1	15,6	12,2	72,9	13,3
130	3,6	12,3	12,2	13,5	15,8	16,7	17,0	16,2	73,3	11,1
150	7,1	10,0	10,1	10,9	12,8	13,6	13,9	16,5	72,3	10,0
170	3,4	7,6	8,2	9,2	10,1	10,3	11,4	12,1	73,0	7,4
190	2,4	5,9	6,7	7,9	8,4	7,7	9,0	9,5	73,3	5,9
210	1,8	4,5	5,2	6,3	5,6	6,5	7,2	7,8	73,3	4,5
230	1,4	3,2	3,9	4,1	3,1	4,5	4,8	5,6	72,8	3,2
250	1,2	2,5	3,1	2,4	1,9	3,0	3,2	3,3	72,1	2,3
270	1,0	1,9	2,5	1,4	1,1	1,8	1,9	1,7	71,3	1,7
290	0,7	1,4	2,0	0,8	0,5	1,1	1,2	1,2	70,8	1,2
310	1,5	4,6	3,9	1,4	0,7	1,3	1,4	1,5	69,5	2,8
Súlyarány	22,2	28,2	20,4	14,8	8,2	4,4	1,5	0,3	0,0	100
Átlagnyugdíj (ezer forint)	86,5	140,9	146,8	141,2	140,4	149,9	154,0	157,6	130,6	–

Forrás: KSH [2020] 185. o. 11.6. táblázat alapján.

Némileg más a női eloszlás, mint a férfiaké: kisebbek a nyugdíjak, hiányzik a 90 év felettiek magas nyugdíja, de közismerten tovább élnek a nők.

F11. táblázat

Életkor és nyugdíj együttes eloszlása, nők, 2019. január

A nyugdíjsáv közepe (ezer forint)	Korosztályokon belüli súlya (százalék)								Életkor (év)	Súly (százalék)
	-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95+		
10	4,0	0,9	1,0	1,2	1,4	1,2	0,9	0,9	68,0	1,7
30	25,6	1,8	1,2	0,9	0,6	0,5	0,3	0,1	63,3	6,6
50	17,0	3,7	2,5	1,8	0,9	0,2	0,4	0,4	64,9	5,7
70	14,1	9,9	7,7	6,1	3,8	2,3	2,9	3,7	68,0	8,9
90	9,6	15,4	15,4	15,8	13,9	11,2	8,8	7,3	71,3	13,8
110	5,7	14,4	14,3	16,4	19,4	18,1	15,6	12,2	72,9	13,3
130	3,6	12,3	12,2	13,5	15,8	16,7	17,0	16,2	73,3	11,1
150	7,1	10,0	10,1	10,9	12,8	13,6	13,9	16,5	72,3	10,0
170	3,4	7,6	8,2	9,2	10,1	10,3	11,4	12,1	73,0	7,4
190	2,4	5,9	6,7	7,9	8,4	7,7	9,0	9,5	73,3	5,9
210	1,8	4,5	5,2	6,3	5,6	6,5	7,2	7,8	73,3	4,5
230	1,4	3,2	3,9	4,1	3,1	4,5	4,8	5,6	72,8	3,2
250	1,2	2,5	3,1	2,4	1,9	3,0	3,2	3,3	72,1	2,3
270	1,0	1,9	2,5	1,4	1,1	1,8	1,9	1,7	71,3	1,7
290	0,7	1,4	2,0	0,8	0,5	1,1	1,2	1,2	70,8	1,2
310	1,5	4,6	3,9	1,4	0,7	1,3	1,4	1,5	69,5	2,8
Súlyarány	22,2	28,2	20,4	14,8	8,2	4,4	1,5	0,3	0,0	100
Átlagnyugdíj (ezer forint)	86,5	140,9	146,8	141,2	140,4	149,9	154,0	157,6	130,6	-

Forrás: KSH [2020] 185. o. 11.6. táblázat alapján.